

JESIEŃ, JESIEŃ, JESIEŃ... ACH, TO TY?!

Witamy w kolejnym wydaniu "Szkolniaka". Za oknami już jesień, a u nas jeszcze okruchy lata zatrzymane w redakcyjnym obiektywie. Zerknijcie, co dla Was przygotowaliśmy! Może zechcecie wybrać się z Wiktorem w podróż po lesie i dowiedzieć się, co symbolizuje ważka? A może zainteresują Was jesienne święta obchodzone na całym świecie? Jak zawsze krzyżówki, nie zabraknie również humoru. Zaczynamy!

POLSKA

JESIEŃ

Bukowe rudości

BARWY JESIENI

W przyrodzie zapanowała jesień. Barwne zmiany rozpoczynają się we wrześniu, ale ich przesyt podziwiać możemy w październiku. Różnobarwność jesieni widoczna jest najwyraźniej w liściach drzew liściastych.

Jesienią, gdy dni stają się krótsze i zmniejsza się ilość światła do przeprowadzania fotosyntezy, chlorofile ulegają powolnemu rozkładowi i w liściach zaczynają uwidaczniać się pozostałe barwniki, które niewidoczne są wiosną i latem. Rozkład chlorofili powoduje, że zieleń powoli znika i ustępuje miejsca kolorom żółtym, brązowym, rudym oraz czerwonym. Drzewa w lasach tworzą wtedy barwne pejzaże.

Warto wybrać się na spacer, aby podziwiać barwy jesieni. Najpiękniej prezentują się liście klonów, które przybierają barwy w różnych odcieniach żółci, złota, czerwieni i rudości. Liście niektórych dębów nabierają intensywnie fioletowego koloru. Równie pięknie prezentują się połyskujące w słońcu rude liście buka.

Jesienna różnobarwność nie trwa długo. Drzewa oraz krzewy liściaste sukcesywnie pozbywają się kolorowych liści, które na ziemi tworzą barwny dywan. Jesień jest pożegnaniem lata. Możemy zachwycić się tym pięknym i barwnym zjawiskiem. Po pierwszych listopadowych przymrozkach znikają ostatnie kolory jesieni. Przyroda zatrzymuje się, a przygotowane do zimy organizmy odpływają w krainę snu i odpoczynku. Dzięki temu na wiosnę wybuchną potężną energią życia.

Oprac. Justyna z 7e

JAK ZWIERZĘTA PRZYGOTOWUJĄ SIĘ DO ZIMY?

Jesienią zwierzęta zaczynają przygotowania do zimy. Wiele z nich szykuje dla siebie bezpieczne schronienie. Niektóre okrywają się cieplejszym futrem. Inne natomiast gromadzą zapasy lub najadają się na zapas. Część ptaków odlatuje do ciepłych krajów. Oto kilka przykładów.

Biedronki zimują schowane pod korą drzew lub pod kamieniami.

Jeże zjadają mnóstwo pokarmu i gromadzą pod skórą zapas tłuszczu. Przesypiają zimę zwinięte w kulke w zacisznych miejscach.

Żaby ukrywają się w ziemi lub w mule na dnie jeziora i tam zapadają w stan zimowego odrętwienia.

Wiewiórki nie zasypiają na zimę. Zbierają orzechy, żołędzie, a nawet grzyby i gromadzą je w dziuplach lub zagrzebują w ziemi. Zimą korzystają ze swojej spiżarni.

Niedźwiedzie szukają jamy między skałami lub pod korzeniami wyrwconych drzew i robią sobie legowisko zwane gawrą. Tam zimą przychodzą na świat młode niedźwiadki. Sen niedźwiedzia jest płytki. Zwierzę co jakiś czas wybudza się ze snu i idzie do wodopoju.

Sarny i zające nie zasypiają na zimę. Zmieniają futro na jaśniejsze i bardziej gęste. Dzięki temu jest im ciepło i trudniej zauważyć je na śniegu.

Oprac. Rafał z 9e

Wiewiórka w swojej spiżarni

LAS BEZ TAJEMNIC

Grzybobranie

Cześć. Witam po wakacjach. Dziś przyszedł mi do głowy temat - na pierwszy rzut oka banalny, ale gdy zacząłem zgłębiać zagadnienie, wpadłem na wiele cennych informacji. Moją inspiracją w aktualnym wydaniu gazetki jest **las**. W Polsce lasy pokrywają 29,6 powierzchni kraju.

Uwielbiam lasy o każdej porze roku. Odwiedzam czy pieszo, czy rowerowo zarówno ścieżki dostępne w okolicy, jak i te napotkane w trakcie podróży. Dla mnie las jest miejscem magicznym, chyba ostatnim zakątkiem ciszy w naszym zapędzonym świecie. Jestem uzależniony od zapachów i dźwięków lasu. Doceniam także dobroczynny wpływ tej wielkiej fabryki tlenu. Bardziej cierpliwi odwiedzający lasy to grzybiarze i inni amatorzy leśnych owoców. Nie należę do tej grupy. Nie jestem zapalonym zbieraczem, ale bardzo lubię je mieć już gotowe na talerzu.

Podczas moich wizyt w lesie zimą spotykałem wiele dziko żyjących zwierząt. Natomiast w trakcie spacerów w pozostałych porach roku przede wszystkim podziwiałem florę i zmieniający się krajobraz.

Na zamieszczonym zdjęciu upamiętniłem drzewo dzikiego bzu koralowego, które rośnie wzdłuż trasy spacerowej Kopanina w Kozłowieckim Parku Krajobrazowym. Jest to drzewo w całości trujące, ale jego owoce są zjadane przez niektóre gatunki ptaków. Drzewa te dają niezwykle malowniczy efekt, rosnąc wzdłuż alei spacerowej. Gatunek ten lubi miejsca oświetlone, dlatego łatwo go podziwiać przy głównej trasie. W naturze zajmuje miejsca po sosnach wyniszczonych przez kornika.

W Roztoczańskim Parku Narodowym sfotografowałem także hubę drzewną. Owocniki tych grzybów często występują w naszych lasach zarówno na żywych, jak i martwych drzewach, a także na drewnie. W Polsce występuje około 300 gatunków hub. Wiele z nich stanowi realne zagrożenie dla roślin drzewiastych, ponieważ prowadzą do ich zamierania.

Często zapominamy, jak olbrzymi wpływ mają lasy na warunki życia ludzi, a także stosunki wodne i klimatyczne. Na co dzień podziwiamy naturalne walory krajobrazowe zachowanych powierzchni leśnych. Doceniamy lasy jako cenne tereny rekreacyjne, gdzie mamy możliwość zdrowego wypoczynku i edukacji ekologicznej. Przy minimalnym wysiłku nietrudno znaleźć w najbliższej okolicy ścieżki ekologiczne, biegowe, rowerowe, krajobrazowe. Wpływ lasów na życie człowieka jest nieoceniony. Przede wszystkim lasy to produkcja tlenu, a także ochrona przed wiatrem oraz erozją gleby.

W podsumowaniu przypomnijmy podstawowe zasady zachowania w lesie:

- Nie można hałasować i zakłócać spokoju zwierząt.
- Wychodząc z lasu, należy zabrać wszystko, co do niego się przyniosło.
- Psa trzeba trzymać zawsze na smyczy.
- Ogniska można rozpałać tylko w miejscach do tego wyznaczonych.
- Samochód powinno się zostawić na oznaczonym parkingu, by nie straszyć zwierząt.

Wiktor Kowalski

W ŚWIECIE OWADÓW

Ważka to duży owad drapieżny. Cechą charakterystyczną jest smukłe ciało, duże oczy i dwie pary silnych skrzydeł. Ważki spotykamy w pobliżu akwenów wodnych, jak np. wolno płynące strumienie, rzeki, jeziora o piaszczystych i nasłonecznionych brzegach. Ważki są ściśle związane ze środowiskiem wodnym, ponieważ osobniki dorosłe rozmnażają się poprzez składanie jaj do wody.

Owad ten występuje na wszystkich kontynentach z wyjątkiem Antarktydy. Najczęściej spotykane są w strefie tropikalnej i tam też można obserwować najwięcej gatunków. Największa obecnie żyjąca ważka to odmiana hawajska o rozpiętości skrzydeł 19 cm. Ważki to piękne owady, samice są ubarwione bardziej intensywnie od samców. Należą do najstarszych ewolucyjnie, ale współcześnie żyjących owadów. Wykształciły wybitne umiejętności lotu i polowania. Ważki potrafią polować na inne owady, również latające. Są sprzymierzeńcami człowieka, ponieważ zjadają spore ilości komarów i muchówek.

Ważka ma bardzo ciekawą symbolikę:

- w Japonii utożsamiana jest z siłą, odwagą i nieśmiertelnością,
- w Chinach wręcz przeciwnie - kojarzona jest z delikatnością i ulotnością,
- w Turcji ważka uważana jest za symbol szczęścia i radości,
- w Europie ważkę kojarzy się z symbolem samego diabła.

Wiktor

Ważka

Fot. Wiktor K.

Jelonek rogacz jest największym żyjącym w Polsce chrząszczem. Zamieszkuje on stare lasy dębowe. Samce tego gatunku mogą osiągnąć długość ciała nawet 8 cm. Jest on charakterystycznie „uzbrojony” w wielkie żuwaczki, które kształtem przypominają poroże jelenia. Żuwaczki samicy są znacznie mniejsze. Samce używają swego „poroża” do walk o samice w okresie rójki.

Dorosłe osobniki żywią się sokami drzew, które spijają ze zranień pni i gałęzi. Larwy jelonka rozwijają się aż 5 lat w spróchniałym drewnie pniaków dębowych. Jelonek rogacz jest gatunkiem rzadkim i podlega ochronie. Jego wyginięciu możemy zapobiec, chroniąc dąbrowy. Dodatkowym zagrożeniem dla tego gatunku jest kolekcjonerstwo i handel owadami.

Oprac. Rafał

Źródło: <https://www.lasy.gov.pl>

NIESAMOWITE ROŚLINY

Eukaliptus królewski - największe drzewo na świecie (może dorastać do ponad 100 m wysokości).

Wolffia angusta i **wolffia bezkorzeniowa** - najmniejsze rośliny świata. Ich wielkość nie przekracza zwykle 0,6 mm.

Lagerstroemia – najdłużej kwitnący krzew świata.

Winorośl - najstarsza roślina świata. Znana już 5 tys. lat p.n.e.

Dziwadło olbrzymie - uważane za jedno z najdziwniejszych kwiatów.

Welwiczja przedziwna - najbrzydsza roślina świata.

Rącznik pospolity - najbardziej trująca roślina świata.

Manchineel - najbardziej niebezpieczne drzewo świata.

Poinsecja nadobna - najważniejsze drzewo świata.

Barszcz Sosnowskiego - jedna z najgroźniejszych roślin występujących w Polsce.

Oprac. Natalia 7e

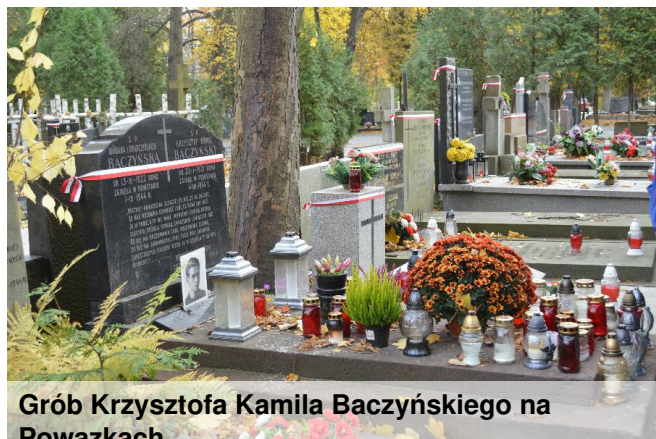
Samiec jelonka

JESIENNE ŚWIĘTA NA ŚWIECIE I W POLSCE

Jesień to czas, kiedy po słonecznym lecie przyroda powoli obumiera, przygotowując się do zimowego snu i odpoczynku. W wielu krajach jest to okres, w którym wspomina się tych, którzy odeszli, w różny sposób łączy się ze zmarłymi bliskimi czy ich duszami.

Najbardziej znanym świętem od kilku wieków i kojarzącym się z jesienią jest polski **Dzień Wszystkich Świętych**. 1 listopada miliony Polaków odwiedzają groby zmarłych, zapalając znicze i kładąc kwiaty. To czas zadumy nad naszym życiem i wspomnień po bliskich zmarłych.

W kulturze polskiej znany był także pogański obrzęd "**dziady**" – obchodzony z 31 października na 1 listopada. Wierzono, że tej nocy przychodzą duchy przodków, które należało odpowiednio ugościć, stawiając na stole kaszę, miód i mięsa. Często biesiadnicy przenosili się na cmentarze, gdzie ucztowano ze zmarłymi.

Grób Krzysztofa Kamila Baczyńskiego na Powązkach

Święto Środka Jesieni – w tym roku obchodzone 21 września w Chinach, Wietnamie, Filipinach, Singapurze i Tajwanie. Jest to dzień wolny od pracy. Podczas niego rozwiesza się na ulicach lampiony z przyklejonymi do nich zadaniem, je się księżycowe ciasteczka, a w niektórych miejscach organizowane są pokazy tańca lwa i smoka.

Nieco inny charakter ma anglosaskie święto **Halloween** – obchodzone jest 31 października głównie w USA, Kanadzie, Wielkiej Brytanii i Irlandii. Wierzono, że w czasie przejścia z jesieni do zimy zaciera się granica między światem żywych a zaświatami, czyli zmarłymi i duchami. A ponieważ chciano obcować tylko z dobrymi duchami, a złe odstraszać, zaczęto przywdziewać „odstraszające” stroje, które do dziś pozostały stałym elementem halloweenowej zabawy. Oprócz zakładania strojów, dekoruje się także domy, z których najpopularniejszą ozdobą jest latarnia zrobiona z wydrążonej dyni.

Festiwal Światła Yi Peng – obchodzony jest w drugiej połowie listopada w Tajlandii. Ulice i domy dekoruje się świecami i kwiatami, a kulminacyjnym punktem jest moment, gdy tysiące zgromadzonych osób wypuszcza świecące się lampiony w niebo na znak oczyszczenia duszy oraz by zapewnić sobie szczęście i pomyślność.

W związku z trwającą globalizacją, kultury różnych krajów przenikają się i coraz częściej, także w naszym kraju, można usłyszeć "cukierek albo psikus", a na schodach domów zobaczyć lampiony z dyni.

Oprac. Patryk Woliński

<https://tajlandiafaq.pl/festiwal-yee-peng/>

Jesienny widok

Slicznie wyglądają jesienne stempelki

DARY JESIENI

Jesień ofiarowuje nam wiele skarbów. Z kasztanów, żołądzi, jarzębiny oraz kolorowych liści możemy stworzyć piękne i wyjątkowe rzeczy. Jesień mieni się wieloma barwami. Nie musimy szukać daleko, aby znaleźć kolorowe liście. Jesienny spacer jest najlepszą do tego okazją. Wystarczy dokładnie się rozejrzeć i znajdziemy nie tylko liście, ale wiele innych skarbów, np.: kasztany, żołądź, jarzębinę, może nawet szyszki. Wszystko, co znajdziemy, możemy wykorzystać do tworzenia pięknych rzeczy. Możliwości mamy bardzo wiele. Musimy tylko puścić w ruch naszą wyobraźnię. Chcę przedstawić Wam kilka propozycji.

Ludziki z kasztanów i żołądzi

Chyba każdy z nas robił kiedyś ludziki lub zwierzątka z kasztanów. Możemy wykorzystać do tego również żołądź. Najfajniejsze ludziki wychodzą wtedy, gdy żołądź mają na sobie "czapeczkę". Zrobienie ludzika lub innej figurki z kasztana lub żołądźka jest bardzo proste. Trzeba wykonać w nich kilka małych dziurek, w które wkładamy kawałki zapalek lub wykałaczek. Będą to ręce i nogi. Możemy wykonać twarz i ozdobić ją wedle uznania. Przydatne będą do tego flamastry i gotowe oczka, które kupimy w sklepie.

Wyjątkowe dzieła sztuki

Z darów jesieni możemy tworzyć prawdziwe dzieła sztuki. Nasze skarby możemy naklejać na karton, możemy pomalować tło lub zostawić je naturalne. Z jesiennych liści możemy tworzyć piękne kompozycje, możemy stworzyć z nich obraz. Jesienią liście są tak barwne, że nie jest konieczne używanie kredek lub farb.

Stemple z liści

Jesiennie liście mogą zamienić się w magiczne stemple. Wystarczy pomalować jego wypukłą część kolorową farbą i pomalowaną częścią przyłożyć do kartki papieru. Prawda, że to proste?!

Korale z jarzębiny dla mamy

Najpiękniejszą biżuterią, jaką możemy zrobić i ofiarować naszej mamie, są korale z jarzębiny. Wystarczy igła z nitką i kilka kiści jarzębiny. Po kilku chwilach korale będą gotowe, a mama będzie zadowolona z takiej ozdoby.

Kolorowe bukiety

Kolorowe, jesiennie liście to prawdziwy skarb. Możemy z nich stworzyć piękny bukiet, który będzie ozdobą naszego wazonu. Korzystajcie z darów jesieni!

Oprac. Justyna

Kasztanowe ludziki

Piękne korale dla mamy?

"ANIA Z ZIELONEGO WZGÓRZA" LOSY WYJĄTKOWEJ DZIEWCZYNI

Witajcie! Chciałbym zachęcić Was do przeczytania książki pt.: "Ania z Zielonego Wzgórza", której autorką jest Lucy Maud Montgomery.

Książka ukazuje losy rudowłosej dziewczynki, która wychowywała się w domu dziecka, a przez pomyłkę trafia do domu Maryli i jej brata Mateusza Cuthbert, na Zielone Wzgórze. Gdy Ania dowiaduje się, że Maryla chce oddać ją z powrotem do domu dziecka, postanawia zrobić wszystko, aby zostać w Avonlea. Tak rozpoczynają się przygody głównej bohaterki. Tu poznała Dianę, która została jej najlepszą przyjaciółką i nieznosnego Gilberta, który bardzo jej dokuczał. Po wielu perypetiach dziewczyna zdobyła sympatię Maryli i stała się członkiem rodziny.

Dzięki cierpliwości i uporowi zdobyła to, o czym marzyła, czyli prawdziwy, ciepły i rodzinny dom.

Jeśli chcecie poznać losy i niesamowite przygody Ani Shirley, przeczytajcie tę książkę. Z całą pewnością nie pożałujecie!

Rafał poleca

„FELIX, NET I NIKA ORAZ GANG NIEWIDZIALNYCH LUDZI”

Kolejna moja propozycja to „Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi” autorstwa Rafała Kosika. Jest to powieść science fiction dla dzieci i młodzieży. Książka opowiada o przygodach trojga nastolatków. Felix i Net mieli bogate i piękne domy, natomiast Nika pochodziła z biednego domu. Nie miała ładnych ubrań i chodziła w jednych butach. Dzięki temu dzieci nauczyły się wzajemnej pomocy i tworzą zgraną paczkę. Nigdy się nie nudzą. Powieść jest pełna akcji, niezwykłych wydarzeń. Znalazło się w niej miejsce dla duchów, zaginionych skarbów i sztucznej inteligencji. Dzięki temu można rozwinąć swoją wyobraźnię. Akcja utworu trzyma w napięciu, nie pozwala oderwać się od lektury. Książka ma również wartości edukacyjne. Uczy wrażliwości na drugiego człowieka, przyjaźni. Bardzo chciałbym zachęcić wszystkich do przeczytania tej książki. Polecam ją każdemu, kto wraz z nastolatkami chce przeżyć ciekawe przygody. Moim zdaniem czyta się ją z przyjemnością i ciekawością. W powieści są bardzo ciekawe opisy i zabawne dialogi. Myślę, że książka jest lekturą dla dzieci, młodzieży, a także dla dorosłych. Bardzo polecam wszystkim przeczytanie przygód Feliksa i jego przyjaciół. Na pewno nie będziecie się nudzić.

Przy okazji zapraszam do naszej biblioteki szkolnej po dalsze części przygód Felixa, Neta i Nikki.

NA WESOŁO

Katechetka pyta Jasia:

- Jasiu, jak długo Adam i Ewa byli w raju?
- Do jesieni?
- A dlaczego do jesieni?
- Bo musieli czekać, aż dojrzeją jabłka.

Co ma wspólnego łyżka z jesienią?

- Je się nią!

Spotyka jeź drugiego jeź z zawiniętą w bandaż łapką i pyta:

- Co ci się stało?
- E... Nic takiego. Chciałem tylko podrapać się po głowie.

Jasio przynosi do domu torbę pełną jabłek. Mama go pyta:

- Skąd masz te jabłka?
- Na to Jasiu:
- Od sąsiada.
- A on wie o tym? - pyta mama.
- No pewnie, przecież mnie goni!

Pewnego dnia Jasio pojechał na szkolną wycieczkę. Nagle zadzwoniła do niego mama. Zdziwiony Jasio pyta:

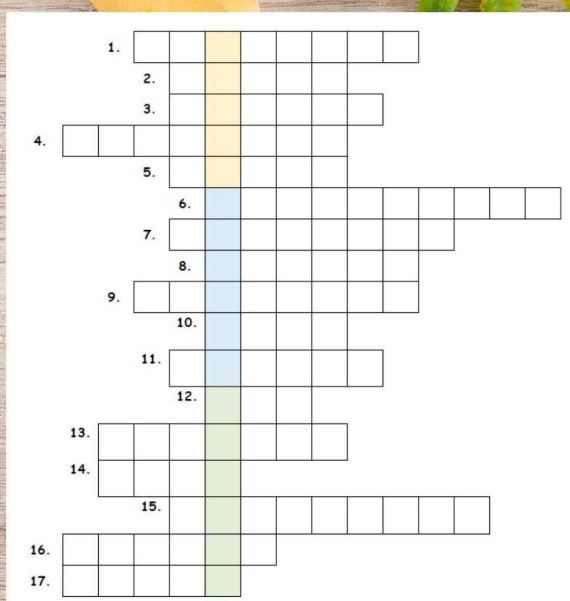
- Co chcesz mamusiu?
- W tej chwili masz przysłać mi swoje zdjęcie!
- Chłopiec spełnił prośbę mamy i po chwili słyszy:
- Jasiu, gdzie masz czapkę?

- Ach, ta pogoda daje się we znaki. Ciągłe pada i błota pełno - rozmawiają sąsiadki.

- O tak! Jak chciałam zabrać Jaśka z podwórka, to umyłam troje dzieci i dopiero w ostatnim rozpoznałam mojego synka.

Wybrała: Justyna z 7e

KRZYŻÓWKA

1. Miesiąc, w którym rozpoczyna się jesień.
2. Chłodna, deszczowa i nieprzyjemna jesienna pogoda.
3. Można zrobić je z jarzębiny.
4. Owoce kasztanowca.
5. Miejsce zimowego snu niedźwiedzia.
6. Jesienią występują pierwsze przygruntowe...
7. Nasiona dębu.
8. Rosną na drzewach i jesienią zmieniają swą barwę.
9. Miesiąc, w którym obchodzimy Święto Niepodległości.
10. Jego liść znajduje się na fladze Kanady.
11. Pyszny mięsisty owoc dojrzewający jesienią.
12. Kolczasty zwierz.
13. Są jednym z przysmaków wiewiórki.
14. Zmieniamy go z letniego na zimowy.
15. Sprytnie biega po drzewach.
16. Można zrobić go z kolorowych liści.
17. Jesienią staje się krótszy.

Oprac. Rafał

GAZETKA "SZKOLNIAK" 2021/2022 JESIENNE WYDANIE SPECJALNE

Zespół redakcyjny w składzie: Justyna Kościółek, Wiktor Kowalski, Natalia Rysiowska, Rafał Skrzyszewski i Patryk Woliński
Opracowanie graficzne: Rafał Skrzyszewski
Opiekun: Ewa Abramek, Agata Borzęcka